

travelbook

Maroko

Bezdroża

Mistrzowska
ochrona **ERGO**
HESTIA[®]

Autor: Krzysztof Bzowski

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja: Aurelia Hołubowska

Korekta: Barbara Faron

Redakcja techniczna i skład: MSP Studio Magdalena Suchy-Polańska

Opracowanie kartograficzne: Magdalena Krocza

Źródło danych kartograficznych: OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto LP

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemar3>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie III

ISBN: 978-83-283-4919-3

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKcje MAROKA	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	14
Wybór czasu podróży	14
Źródła informacji	15
Formalności	15
DOJAZD	17
Samolotem	17
Promem	17
NA MIEJSCU	18
Komunikacja	18
Noclegi	21
Wyżywienie	24
INFORMATOR A-Z	26
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	37
KRAJOZNAWCZE ABC	38
Krajobrazy	38
Klimat	40
Przyroda	41
Kalendarium historyczne	44
Polityka i gospodarka	46
SPOŁECZEŃSTWO	48
Ludność	48
Język	50
Religia	50
KULTURA I SZTUKA	54
Architektura	54
Rzemiosło artystyczne	56
Literatura	57
Muzyka	57
KUCHNIA	59

W LABIRYNTACH MIAST _____	61
RABAT _____	62
CASABLANCA _____	80
FEZ _____	91
MEKNES _____	107
Moulay Idriss _____	114
Volubilis _____	115
TAZA _____	119
► WYPRAWA NA JEBEL TOUBKAL _____	122
MARRAKESZ _____	126
SKARBY WYBRZEŻA ATLANTYKU _____	145
EL-JADIDA _____	146
ESSAOUIRA _____	151
AGADIR _____	159
Okolice _____	162
NA POŁUDNIE OD CIĘSNINY GIBRALTARSKIEJ _____	167
TANGER _____	168
ASILAH _____	177
Okolice _____	181
► HISZPANIA W MAROKU _____	184
TETUAN _____	186
CHEFCHAOUÈNE _____	192
NA PUSTYNI _____	199
OUARZAZATE _____	200
Okolice _____	205
WĄWOZY DADÈS I TODRHA _____	208
Wąwóz Dadès _____	208
Wąwóz Todrha _____	210
MERZOUGA I ERG CHEBBI _____	213
INDEKS _____	214

Spis ramek

Maroko w internecie	15
Placówki dyplomatyczne	15
Mapy Maroka	16
Kategorie cenowe obiektów noclegowych	23
Kategorie cenowe lokali gastronomicznych	24
Oficjalne święta i zarazem dni wolne od pracy	27
Co włożyć do apteczki	36
Marokańska medresa	53
Fez w jeden, dwa lub trzy dni	97
Marokański Król Słońce	112
Marrakesz w jeden, dwa lub trzy dni	133
Kasby i ksary południowego Maroka	204

Atrakcje Maroka

NA LIŚCIE UNESCO

Ksar Āit Benhaddou

Zabudowana glinianymi kasbami warowna wioska, przypomina baśniową osadę tajemniczej cywilizacji.

Medyna w Essaouirze

W tym XVIII-wiecznym mieście białe ściany domów kontrastują z szarością potężnych fortyfikacji.

Medyna w Marrakeszu

Pełna tajemniczych zaułków i wąskich uliczek niezwykle malownicza medyna jest najczęściej odwiedzanym miejscem w Maroku.

Medyna w Tetuanie

Nieco andaluzyjska w charakterze medyna, pozostałość po pierwszych mieszkańcach, muzułmańskich uciekinierach z hiszpańskiej Andaluzji.

Stanowisko archeologiczne Volubilis

Ruiny miasta to jedno z świadectw kolonizacji Maroka przez Imperium Romanum. Wrażenie robią świetnie zachowane mozaiki zdobiące niegdyś wille zamożnych mieszkańców.

Stara portugalska część El-Jadidy

Warowne miasteczko otoczone ogromnymi bastionami, z tajemniczą gotycką cysterną na wodę.

Zabytkowe miasto Meknes

Mauzoleum Mulay'a Ismaila, jednego z najpotężniejszych władców Maroka, znajduje się w sercu wzniesionej przez niego stolicy.

Medyna w Fezie

Niemal niezmieniona od setek lat medyna wciąż żyje własnym rytmem, wyznaczanym przez wołanie muezina.

Kup książkę

Poleć książkę

INNE CIEKAWY ZABYTKI

Kasba Taourirt w Ouarzazate ▲

Część kasby wciąż jest zamieszkała, druga połowa to labirynt pustych pomieszczeń, udostępniony zwiedzającym.

Meczet Hasana II w Casablance

Największy meczet Afryki Północnej, górujący nad kosmopolityczną, nowoczesną metropolią.

Twierdza Szalla na obrzeżach Rabatu

Porośnięte egzotyczną roślinnością i zamieszkałe przez setki bocianów oraz czapli ruiny warownej nekropolii Merynidów.

Moulay Idriss

Najważniejsze i najświętsze miejsce pielgrzymek marokańskich muzułmanów. Miasto aż do początku XX w. było zamknięte dla niewiernych.

Kutubija ▲

Znajdujący się w Marrakeszu słynny XII-wieczny meczet z minaretem stał się pierwowzorem dla wielu innych wież.

Pałac Batha w Fezie

Najpiękniejsza rezydencja duchowej stolicy Maroka. W eleganckich wnętrzach zorganizowano muzeum rzemiosła artystycznego.

Pałac El-Bahia w Marrakeszu

Luksusowa rezydencja wezyra Bou Ahmeda z 1890 r. Pałac dostępny dla zwiedzających.

Medresa Ben Youssef w Marrakeszu

Największa średniowieczna szkoła koraniczna w Maroku.

Meczet Hasana w Rabacie

Zachowane fragmenty największej inwestycji budowlanej potężnego sultana almohadzkiego Jakuba el Mansura.

Kup książkę

Poleć książkę

WYDARZENIA KULTURALNE

Festival de Casablanca – Casa

Music

Podczas odbywającej się w lipcu najbardziej znanej marokańskiej cyklicznej imprezy występują światowe gwiazdy muzyki.

Festival de Rabat

Impreza odbywająca się na przełomie czerwca i lipca obejmuje: koncerty, wystawy fotograficzne, przedstawienia teatralne i projekcje filmów.

Festival des Andalouses

Atlantiques

Wrześniowy festiwal sztuki, tańca oraz tradycyjnej i elektronicznej muzyki arabsko-andaluzyjskiej, odbywający się w Essaouirze.

Festival International du Film

de Marrakech

Odbywający się w grudniu w Marrakeszu festiwal to wydarzenie o randze światowej.

Festival National des Arts Populaires

W lipcu, w Marrakeszu, odbywają się koncerty tradycyjnej muzyki, pokazy tańców, występy sztukmistrzów i akrobatów oraz imprezy folklorystyczne.

Moussem i targ małżeński

w Imilchilu

Wrześniowe święto religijne i targ, na którym spotykają się mieszkańcy odległych górskich wiosek, co stanowi okazję do kojarzenia par małżeńskich.

Moussem w Moulay Idriss

To najważniejsze święto religijne w kraju, upamiętniające syna założyciela Fezu, Idrisa II. Trudno jednak uczestniczyć w tym wydarzeniu, nie będąc wyznawcą islamu.

Printemps Musical des alizés

Odbywający się w maju w Essaouirze cykl koncertów muzyki klasycznej i operowej.

CUDA NATURY

Wąwozy Dadès i Todra

Dwie piękne doliny górskie w Atlasie Wysokim, tworzące oryginalne skaliste kaniony i wąwozy. Berberyjskie gliniane wioski z kasbami pięknie wpisują się w krajobraz zielonych poletek i plantacji palm daktylowych.

Wodospady w okolicy Imouzzar des Ida Outanane

Na północ od Agadiru można oglądać jedne z najpiękniejszych w Maroku wodospadów. Pamiętajmy, że późnym latem lub jesienią zastaniemy tu tylko zagłębienia w skałach...

Jebel Toubkal (4167 m n.p.m.)

Najwyższy szczyt Maroka, Atlasu i całej Afryki Północnej. Mimo budzącej respekt wysokości, jest łatwo dostępny nawet bez sprzętu wspinaczkowego.

Erg Chebbi

Najłatwiej dostępny skrawek pustyni piaszczystej w Maroku. Ogromne wydmy mają tu nawet 150 m wysokości. Można się na nie wdrapać pieszo, „dopłynąć” na grzbiecie wielbłądów, zwanych okrętami pustyni, czy też pokonać je samochodami terenowymi lub quadami.

Rabat

Stołeczny Rabat (630 tys. mieszkańców) i sąsiadujące z nim Salé (Sala) tworzą aglomerację miejską liczącą ok. 1,7 mln mieszkańców. Rabat, jak przystało na najważniejszy ośrodek administracyjny królestwa, jest elegancki, zadbane i czyste, choć nie tak kosmopolityczny i wielkomiejski jak Casablanca. Łagodny klimat, który miasto zawdzięcza oceanowi, a także przecinająca aglomerację zielona dolina Wadi Bu Rakrak (fr. Oued Bou Regreg) sprawiają, że człowiek nie czuje się tu przytłoczony gęstą zabudową i ruchem ulicznym. Nawet medyna i kasba, zwykle stanowiące w Maroku dzielnice biedoty, są nadzwyczaj czyste. Zwiedzania – poza wejściami do kasby – nie uprzykrzają fałszywi przewodnicy czy nachalni handlarze. A w Rabacie jest wiele ciekawych obiektów, które warto zobaczyć: poczynając od wspomnianych już kasby i medyny,

przez monstrualny niedokończony meczet i mauzoleum króla Mohammeda V, aż po ruiny miasta-pałacu Szalla. Salé kusi turystów rozległą – choć uboższą i nieco zaniedbaną – medyną, w której skryła się prawdziwa perełka architektury marokańskiej: miniaturowa medresa.

HISTORIA

Sprzyjające żegludze oraz rolnictwu żyzne okolice ujścia Wadi Bu Rakrak do Atlantyku były miejscem, gdzie od tysięcy lat osiedlali się ludzie. Dlatego początki osadnictwa miejskiego na terenie dzisiejszej stolicy Maroka sięgają co najmniej V stulecia p.n.e., gdy przybyli tu żeglarze fenicyjcy, a później kartagińscy, tworząc z czasem swoją faktorię.

Wkrótce miejsce Kartagińczyków zajęli Rzymianie, zakładając miasto Sala Colonia, którego ruiny znajdują się na terenie forty Szalla. Dogodne położenie i duże znaczenie handlowe sprawiły,

Kup książkę

Poleć książkę

że nawet po wycofaniu się legionów rzymskich z prowincji marokańskiej (III w.) miasto nie upadło. W VIII w. stało się stolicą lokalnego państewka berberyjskiego plemienia Bergouata, które przyjęło islam, lecz w wersji dalekiej od ortodoksji. W X stuleciu, w miejscu, gdzie na skale nad ujściem Bu Rakrak wznosi się kasba Al-Udaja, powstał *ribat*, czyli ufortyfikowana siedziba arabskiego bractwa muzułmańskiego, które chciało siłą szerzyć ortodoksyjną wersję islamu. Tej twierdzy współczesne miasto zawdzięcza nazwę. Owym ortodoksom długo nie udało się pokonać konfederacji Berberów z dawnego rzymskiego miasta, jednak w końcu dokonał tego Jusuf ibn Taszfin, założyciel imperium i dynastii Almorawidów.

Czas największej chwały Rabatu przypadł na panowanie sultana Jakuba al-Mansura, najpotężniejszego władcy kolejnej dynastii marokańskiej – Almohadów. Nakazał on otoczyć zabudowania i rozległy obszar wokół nich potężnymi murami obronnymi. Stąd sultan wyruszał na zwycięskie wyprawy wojenne, które sprawiły, że jego imperium rozciągało się od Tunezji aż po Hiszpanię. Al-Mansur nadał miastu tytuł Rabat el-Fath

(‘Rabat zwycięski’) i postanowił wznieść gigantyczny meczet – w założeniu jeden z największych w islamskim świecie. Śmierć władcy przerwała budowę i dziś tylko niedokończony minaret, zwany wieżą Hasana, oraz rozległy plac z resztkami kolumn świadczą o ogromie przedsięwzięcia.

Następcy Al-Mansura chętniej rezydowali w miastach w głębi lądu, szczególnie w Marrakeszu. Dumny Rabat el-Fath szybko opustoszał (obszar objęty obwarowaniami Al-Mansura został w całości zabudowany dopiero w połowie ubiegłego stulecia), a Salé na północnym brzegu Wadi Bu Rakrak pozostało niewielkim lokalnym ośrodkiem handlowym. Rabat wciąż jednak pełnił ważną – przynajmniej symbolicznie – funkcję. Następcy Almohadów, sultani z dynastii

▼ Ruiny miasta-palacu Szalla

Kup książkę

Poleć książkę

Casablanca

Największe miasto Maroka (nieoficjalne szacunki podają, że mieszka tu 5–6 mln osób), znane wśród miejscowych jako Casa, jest pełne sprzeczności. Z jednej strony to wielkie, nowoczesne centrum finansowo-biznesowe, w którym kwitnie marokańska kultura inspirowana zarówno tradycją, jak i nowoczesnymi trendami, z drugiej – ogromne dzielnice biedoty, stanowiące wylęgarnię sfrustrowanych radykalnych działaczy chętnie werbowanych przez fundamentalistyczne odłamy islamu. Szukający zabytków i orientalnego klimatu zapewne będą rozczarowani tym kosmopolitycznym, gwałtownie się rozbudowującym miastem. Podobnie jak miłośnicy filmu *Casablanca*. Pamiątek po sławnym melodramacie Michaela Curtiza nie ma tu

i nie było – ani jedna scena *Casablanki* nie była bowiem kręcona w prawdziwej Casablance... Prawie europejski charakter śródmieścia może być jednak interesujący jako miejsce zderzenia tradycji marokańskich muzułmanów z cywilizacją europejską. Tym, co najczęściej przyciąga tu turystów, jest gigantyczny, zbudowany przed kilkunastu laty meczet Hasana II – jedna z największych świątyń muzułmańskiego świata, a zarazem symbol Casablanki.

HISTORIA

Nazwa miasta nawiązuje do białych domów – *casa blanca* – które widzieli z oddali żeglarze europejscy. Wcześniej istniała tu

Kup książkę

Poleć książkę

osada Anfa, znana jeszcze w okresie kolonizacji fenickiej (VI w. p.n.e.). Z czasem stała się ona stolicą wyznającego herezję charydżycką silnego berberyjskiego plemienia Berghwata, postrzeganego przez innych muzułmanów jako purytańskie i radykalne. Ich dziełem było m.in. spisanie Koranu w języku berberyjskim. W 1468 r. arabską osadę zajęli Portugalczycy i od początku XVI w. rozbudowywali ją już jako Casa Blancę. Od 1580 r. przez ponad pół wieku rządzili tu Hiszpanie.

W 1755 r. miasto zostało doszczętnie zniszczone przez trzęsienie ziemi. Odbudował je sułtan Sidi Mohammed. Od połowy XIX w. Casablanca zyskiwała na znaczeniu, bogacąc się na eksporcie wełny owczej, głównie na Wyspy Brytyjskie. W 1907 r. Francuzi rozpoczęli budowę przystani dla statków i uruchomili kolejkę wąskotorową. Wywołało to zaniepokojenie wśród mieszkańców miasta, które przerodziło się

w rozruchy. Nie tylko zniszczono efekty dotychczasowych prac, ale też zamordowano robotników francuskich, włoskich i hiszpańskich. W odwecie Francuzi i Hiszpanie wysłali okręty wojenne, które ostrzelały miasto, oraz osadzili w Casablance garnizony wojskowe, mające za zadanie zapewnić bezpieczeństwo mieszkającym tu Europejczykom. Pięć lat później Francuzi objęli Maroko protektoratem, a dzięki zabiegom gubernatora, generała Louisa Herberta Lyauteya, Casablanca zyskała nowe oblicze, stając się nowoczesnym portem i najważniejszym obok Rabatu miastem Maroka. To wówczas powstały zabudowania przy obecnym placu Mohammed V, a nowe koncepcje architektoniczne zrealizował słynny francuski architekt Henri Prost.

W styczniu 1943 r. Casablanca zasłynęła jako miejsce spotkania prezydenta USA Franklina Roosevelta z premierem Wielkiej Brytanii Winstonem Churchillem. Ustalono

Kup książkę

Poleć książkę

Fez

Jedno z dwóch najstarszych miast w Maroku – Fez (Fès) – leży w rozległej żyznej kotlinie rozciągającej się między Atlasem Średnim a suchymi wyżynami południowej części Rifu. I choć administracyjną stolicą Maroka jest Rabat, jego duchowym centrum wciąż pozostaje Fez.

HISTORIA

Fez to pierwsza stolica Maroka – miasto założył w 789 r. Idris I, pierwszy muzułmański władca samodzielnego Maroka, twórca dynastii Idrzydów. Rozwój Fezu przypadł jednak na czasy jego syna, Idrisa II, którego mauzoleum znajduje się w sercu medyny. Rozkwitowi ośrodka sprzyjało korzystne położenie przy ważnych szlakach handlowych oraz żyzne gleby w okolicy. Duże znaczenie miało też sprowadzenie do miasta (818 i 825) arabskich emigrantów z najważniejszych ówczesnych centrów kultury islamskiej – Kordowy i Kairuanu. Kordowańcy osiedlili się na prawym brzegu rzeki, nazywanym odtąd Adwat al-Andalusijin ('brzeg Andaluzyjczyków'), a kairuańcy na lewym – Adwat al-Karawijjin ('brzeg kairuańczyków'). Uchodźcy przynieśli ze sobą znajomość wielu rzemiosł, udoskonalili sztukę tworzenia mozaik i sztukaterii oraz inne techniki zdobnicze. Dzięki nim Fez stał się jednym z najważniejszych marokańskich ośrodków rzemiosła.

W XII i XIII w. liczący kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców Fez był najludniejszym miastem Maghrebu. O jego znaczeniu i bogactwie pisał kronikarz Ibn Said el-Gharanti, wskazując, że w mieście działa 300 młynów, 86 garbarni, 116 farbiarni, 12 zakładów

przerabiających miedź i 136 pieców piekarniczych. By ułatwić wymianę handlową, wybudowano dla kupców dwa kryte bazyry i funduki, czyli zajazdy kupieckie. Dbano o higienę, fundując 93 łaźnie i 42 szalety miejskie z bieżącą wodą.

W czasach panowania dynastii Merynidów (od 1248) Fez był stolicą rozległego imperium (w jego skład wchodziły obszary dzisiejszej Andaluzji, Algierii, Tunezji, Maroka i część Libii), w którym mieszkało aż 200 tys. osób. To Merynidzi zbudowali też – w odległości kilkuset metrów od murów starego miasta – nowy ośrodek. Kamień węgielny położył w 1276 r. sultan Abu Jusuf Jakub, a nowo powstały twór zaczęto nazywać Fes el-Jdid. Nowy Fez, jak tłumaczy się tę nazwę, pełnił funkcje administracyjne, miał własne mury obronne, dzielnicę pałacową, targ i meczet. Słynął z tolerancji: schronienie znaleźli tu muzułmanie i Żydzi wygnani z Hiszpanii pod koniec XV w., mieszkali w nim też chrześcijanie. Z czasem miasto stało się najważniejszym ośrodkiem naukowym w świecie zachodniego islamu, dystansując Kordowę.

Kiedy w połowie XVI w. Fez zdobyły wojska dynastii Saadytów, miasto straciło na znaczeniu i wkrótce przestało być stolicą (tytuł ten przypadł wówczas Marrakeszowi). Mimo degradacji Fez rozwijał się gospodarczo. Słynął z tkactwa, farbiarstwa, garbarstwa, młynarstwa oraz wysokiego poziomu rzemiosł: szewstwa, siodlarstwa, ceramiki. Od 1550 r. produkowano tu również broń, przede wszystkim artyleryjską. Miasto było ważnym przystankiem na wiodącym z Timbuktu szlaku handlu złotem. Regres gospodarczy przyniosła dopiero epidemia dżumy dziesiątkującej mieszkańców tych okolic w latach 1597–1608.

◀ Panorama Fezu

Kup książkę

Poleć książkę

Przez kolejne wieki Fez rozwijał się jako niezależne miasto. Dopiero w 1911 r. doszło tu do interwencji francuskiej. Rok później wybuchło powstanie, w którym zginęło 29 Francuzów. W odwecie miasto zbombardowano, a sprawców zabójstw rozstrzelano. W 1912 r., 30 maja, podpisano tu traktat ustanawiający protektorat hiszpański i francuski nad Marokiem. Czasy rządów francuskich przyniosły rozwój ośrodka. Zbudowano wówczas dzielnicę Ville Nouvelle.

Po odzyskaniu niepodległości przez Maroko stolicą kraju został Rabat, ale Fez wciąż pozostaje ważnym ośrodkiem naukowym, turystycznym, religijnym i gospodarczym.

WARTO ZOBACZYĆ

Niemal wszystkie atrakcje Fezu skupiają się w obrębie rozległej medyny, która, jako miejsce o wyjątkowej wartości, w 1981 r. została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Stare miasto dzieli się na dwie części: starszą i znacznie większą medynę Fes el-Bali, w której znajdują się najważniejsze zabytki (m.in. meczet Al-Karawijjin, medresa Abou Inana, mauzoleum Idrisa II) i do której należy też Dzielnica Andaluzyjska za rzeką Boukhareb, oraz młodszą medynę Fes el-Jdid z rozległym kompleksem pałacu sultańskiego. Samodzielne poznawanie labiryntu

ulic może się okazać turystycznym wyzwaniem – wiele atrakcji naprawdę trudno odnaleźć, a dostępne plany są zazwyczaj bardzo niedoskonałe. Alternatywę stanowi wynajęcie przewodnika, który zaprowadzi nas prosto do tych zabytków, które chcemy odwiedzić, ale przy okazji także do sklepu ojca, kuzyna i wuja.

Tour de Fes

Dobrym wstępem do zwiedzenia medyny jest spacer trasą Tour de Fes. Szlak biegnący wokół murów liczy blisko 12 km i wiedzie ruchliwymi drogami, a na przechadzkę najlepiej nadaje się jego krótki fragment: od

Bab Mahrouk przez Bastion Północny do grobów Merynidów.

Przez wielką **Bab Mahrouk** (znaną też jako Bab Chariaa) wiedzie najpopularniejsze wejście do medyny Fes el-Bali. Brama znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie głównego postoju *grand taxi*, zatrzymują się przy niej także autobusy miejskie i liczne *petit taxi*. Bab Mahrouk ma dwa wejścia; starsze, po prawej, zdobią gigantyczne drewniane drzwi pochodzące, jak cała brama, z początku XIII w. Przejście to wiedzie nie tylko do głównej części medyny, ale też do wydzielonej dodatkowym murem kasby Nouar.

▼ Medyna w Fezie

Kup książkę

Poleć książkę

Wyprawa na Jebel Toubkal

Górujący ponad Marrakeszem i równinami południowego Maroka Atlas Wysoki to najwyższe pasmo ogromnego systemu górskiego Afryki Północnej, ciągnącego się od Atlantyku aż po Tunezję. Najbardziej znana jest środkowa część pasma, w obrębie której wznosi się Jebel Toubkal (4167 m n.p.m.), najwyższy szczyt północnej Afryki.

Choć Atlas Wysoki to góry o wysokościach alpejskich, ich charakter jest odmienny. Nie ma tu spektakularnych ścian

skalnych, a raczej ogromne usypiska kamieni i piarżyska z nielicznymi skałkami. Krajobraz jest surowy, a roślinność w wyższych partiach gór ze względu na brak wody uboga. Górskie doliny są gęsto zaludnione mniej więcej do wysokości 2000 m i intensywnie wykorzystywane pod uprawy. Wyprawy właściwie nie wymagają doświadczenia wspinaczkowego, ale umiejętność posługiwania się rakami i czekaniem może się przydać nawet latem.

PRZED WYPRAWĄ

Jak w każdych tak wysokich górach, przed wyruszeniem na trekking konieczna jest **aklimatyzacja**. Bez niej na wysokościach przekraczających 3000 m n.p.m. mogą wystąpić zawroty głowy i nudności.

Najlepiej zaplanować trekking w okresie od połowy kwietnia do końca czerwca: leży tu wówczas niewiele śniegu, a temperatury nie są tak ekstremalnie wysokie jak latem. Łatwiej jest też o wodę. Trzeba się jednak

liczyć z możliwością wystąpienia gwałtownych burz, stąd wejścia na szczyty warto rozpoczynać wcześniej rano. Burze powodują również gwałtowne wzbieranie potoków lub wręcz pojawienie się strumieni w wyschniętych korytach. Warto mieć to na uwadze, wybierając miejsca na biwak.

Na kilkudniowe wycieczki trzeba wziąć odpowiedni zapas **wody**. Należy też mieć tabletki uzdatniające. Poza skromnym **wyżywieniem** w schroniskach i restauracjach

Kup książkę

Poleć książkę

w miejscowościach turystycznych nie ma co liczyć na uzupełnienie zapasów żywności. Wiejskie sklepiki w niżej położonych dużych wsiach, takich jak Imlil, sprzedają jedynie podstawowe produkty spożywcze.

W górach można **nocować pod namiotami**, ale zawsze trzeba upewnić się, czy właściciel ziemi wyraża zgodę na rozbicie namiotu na jego terenie i czy przez przypadek nie rozstawiamy biwaku na czyimś poletku. Często zielony trawnik w Atlasie to po prostu niewielki łąn wiosennego zboża.

Nieźłym źródłem informacji dla planującego trekking w Atlasie Wysokim jest strona **www.ffcam.fr** oddziału Club Alpin Français (CAF) z Casablanki. Klubowi temu podlega kilka górskich **schronisk** w Atlasie Wysokim, a centralną rezerwację miejsc noclegowych prowadzi schronisko w Oukaïmedèn (Oukaïmedèn Refuge, tel.: +212 524 319036, www.refugedutoubkal.com; refugedutoubkal@gmail.com). Rezerwacja jest niezbędna zwłaszcza w schronisku pod Toubkalem podczas wakacji (VII–VIII).

W DROGĘ!

Najwyższy szczyt Atlasu Wysokiego najłatwiej zdobyć wyruszając z wioski **Imlil**, do której z Marrakeszu dociera asfaltowa droga. Nie ma tu bezpośredniego połączenia z metropolią, trzeba się przesiąść w **Asni**, dokąd można się dostać autobusami i *grand taxi* (z placu na południe od Bab er-Rob). Z Asni do Imlilu jeździ kilka mikrobusów dziennie oraz *grand taxi* (120–150 dh za całą taksówkę). W drodze powrotnej można wynająć *grand taxi* z Imlilu do Marrakeszu.

Startując z Marrakeszu, rozsądnym wyjściem jest rozłożenie wycieczki na cztery dni. Po przyjeździe do Imlilu najlepiej pójść jedynie na krótki spacer, a do schroniska pod Toubkalem wyruszyć następnego dnia. Trzeciego dnia zdobywamy szczyt, a jeśli wyruszymy wcześniej rano, mamy szansę jeszcze tego samego dnia wrócić do Imlilu. Czwarty dzień warto zarezerwować na powrót do Marrakeszu.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

to wyjątkowo przyjazny turystom kraj Afryki Północnej. Oszałamia bogactwem kolorów, smaków i zapachów gwarynych ulic Marrakeszu i tajemniczych zaułków Fezu. Zadziwia liczbą wspaniałych zabytków, które są śladami wpływów chrześcijaństwa i islamu, przenikania się kultur arabskiej, francuskiej i berberyjskiej. Jeśli dodamy do tego skarby dzikiej przyrody – od błękitnych fal Atlantyku po ośnieżone szczyty Atlasu i jałowe piaski Sahary – przekonamy się, że to Afryka w całej swojej okazałości.

Wybrzeże, góry i pustynia

Tajemnice **medyn**

Orientalna architektura

Gwarne **suki**

Dzika przyroda

Egzotyczne **przyprawy**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
<http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane
<http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
<http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-4919-3

9 788328 349193

Cena 26,90 zł